

Sygn. akt III CKN 574/97

W Y R O K
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
Dnia 8 lipca 1998 r.

Sąd Najwyższy Izba Cywilna
w składzie następującym:

Przewodniczący: SSN	-	T. Żyznowski (spraw.)
Sędziowie: SN	-	K. Zawada
SA	-	M. Grzelka
Protokolant: K. Brzezińska		

po rozpoznaniu w dniu 8 lipca 1998 r.
na rozprawie sprawy z powództwa [...] Towarzystwa [...] S.A. w W.
przeciwko [...] Funduszowi [...] - Spółce Akcyjnej w W.
o zapłatę
na skutek kasacji powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 20 czerwca 1997 r., sygn. akt I ACa [...]

oddala kasację i zasądza od powodowego [...] Towarzystwa [...] na rzecz pozwanego [...] Funduszu [...] kwotę 3.000 zł (trzy tysiące złotych) kosztów procesu za instancję kasacyjną.

U Z A S A D N I E N I E

Oddalając powództwo Sądu obu instancji powołały się na następujące ustalenia faktyczne. Powodowe [...] Towarzystwo [...] S.A. w W. zawarło dnia 9 lutego 1993 r. z M. G. i W. M. - współnikami Spółki cywilnej „A.” w Ł. umowę leasingu, której przedmiotem była zakupiona przez stronę powodową maszyna do palenia kawy [...]. Urządzenie to zostało wydane leasingobiorcom dnia 29 marca 1993 r. Pismem z dnia 24 czerwca 1993 r. umowa leasingu została rozwiązana wobec niewywiązywania się leasingobiorców z zawartej umowy. Nie zwrócili oni maszyny do palenia kawy. W dnia 24 lutego 1994 r. M. G. zawarła umowę z [...] Funduszem [...] - Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, której przedmiotem była maszyna do palenia kawy. Pozwany [...] Fundusz zakupił od M. G. tę maszynę i oddał ją zbywcy do używania w zamian za określony w umowie czynsz. M. G. nie wywiązywała się z zawartej umowy i strona pozwana po wypowiedzeniu tej umowy dnia 24 maja 1995 r. odebrała wymienione urządzenie do palenia kawy a następnie sprzedała je Z. W..

Po podjęciu wiadomości o usunięciu spornego urządzenia z siedziby Spółki „A.” strona powodowa pismem z dnia 20 lipca 1995 r. zwróciła się do pozwanego o zwrot tego urządzenia. Wobec odmowy zwrotu maszyny powodowe Towarzystwo żądało zasądzenia od pozwanego [...] Funduszu 71.112,32 zł z odsetkami i kosztami procesu. Sąd Apelacyjny w zaskarżonym wyroku stwierdził, że strona pozwana nie nabyła własności przedmiotowego urządzenia do palenia kawy na podstawie umowy zawartej z pozwaną M. G. dnia 28 lutego 1994 r. bowiem w tej dacie właścicielką urządzenia nie była wymieniona M. G.. Strona pozwana nie była uprawniona do rozporządzania tym urządzeniem i dokonania jego sprzedaży. Rozważając przesłanki odpowiedzialności na podstawie art. 415 kc Sąd drugiej instancji stwierdził brak podstaw do przypisania stronie pozwanej zarówno winy umyślnej jak i niedbalstwa. Strona pozwana zachowała się ze starannością wymaganą

w prowadzonej przez siebie działalności (art. 355 § 2 kc). Sprawdziła wiarygodność firmy reprezentowanej przez M. G., zażądała także przedstawienia dokumentów świadczących o jej prawie do urzędzenia. Dokumenty te w postaci rachunku i dowodu odprawy celnej zostały tejże stronie okazane. Fakt, że nie ujawniła ona, że dokumenty te są sfałszowane nie może przesądzać o jej winie. Fałszerstwa popełniane przez M. G. nie były łatwe do wykrycia, czego dowodził akt oskarżenia zawierający liczne zarzuty popełnienia wielu tego rodzaju przestępstw na szkodę innych podmiotów gospodarczych. Kasację złożyło powodowe [...] Towarzystwo [...]. Z powołaniem się na podstawę przewidzianą w art. 393¹ pkt 1 kpc strona powodowa zarzuciła naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwą wykładnię i zastosowanie art. 415 w zw. z art. 416 kc i art. 355 § 2 kc.

Wskazując na powyższe skarżąca wносиła o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Wojewódzkiego w W. z dnia 11 lutego 1997 r., sygn. akt X GC [...] i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego jej rozpoznania z zasądzeniem kosztów procesu.

Pozwany [...] Fundusz [...] w złożonej odpowiedzi na kasację wносиł o jej oddalenie z zasądzeniem kosztów procesu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W myśl art. 415 kc kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia. Sprawcą może być osoba fizyczna i prawna (art. 416 kc). Wina jest jedną spośród trzech przesłanek odpowiedzialności deliktowej, przewidzianych w tym przepisie (art. 415 kc), który jest wyrazem przyjęcia na gruncie kodeksu cywilnego dualistycznej koncepcji winy łączącej w sobie tzw. element obiektywny (bezprawność).

Ten obiektywny element winy został stwierdzony przez sądy niższych instancji. Przesądzenie o bezprawności - pomimo braku jej wyraźnego wyodrębnienia i rozgraniczenia od pozostałych przesłanek - stwarzało możliwość badania winy. Warunkiem bowiem przypisania winy jest bezprawność zachowania się

sprawcy. Oddalając powództwo Sądy obu instancji stwierdziły brak podstaw do przypisania stronie pozwanej winy. Zachowała się ona ze starannością wymaganą w prowadzonej przez siebie działalności (art. 355 § 2 kc).

Sprawdziła wiarygodność firmy reprezentowanej przez M.G.. Zażądała przedłożenia dokumentów świadczących o tym, że zbywca może rozporządzać urządzeniem stanowiącym przedmiot zawieranych umów. Dokumenty te w postaci rachunku i dowodu odprawy celnej zostały okazane a sam fakt, że strona pozwana nie ujawniła, że dokumenty te zostały sfałszowane nie przesądza o winie pozwanej Spółki jako kontrahenta. Skarżący w kasacji kwestionując powyższe zapatrywanie - z powołaniem się na przepis art. 355 § 2 kc - dowodzi istnienie winy nieumyślnej w postaci niedbalstwa. Zarzutu tego i tym samym kasacji nie można podzielić. Niedbalstwo polega na niedołożeniu wymaganej w stosunkach danego rodzaju staranności niezbędnej do uniknięcia skutku, którego sprawca nie chciał wywołać. Można zatem stwierdzić, że istota zarzutu - w ustalonych okolicznościach faktycznych - tkwi w zaniechaniu dołożenia staranności. Stosownie do art. 355 § 1 kc dłużnik obowiązany jest do staranności ogólnie wymaganej w stosunkach danego rodzaju (należyta staranność), zaś w zakresie prowadzonej przez niego działalności gospodarczej należyta staranność dłużnika określa się przy uwzględnieniu zawodowego charakteru tej działalności. Powołany w art. 355 § 2 kc poziom wymagań jest wyższy od przeciętnego. Ustawa bowiem zakłada, że podmiot gospodarczy dopełniając czynności związanych z zamierzonym prowadzeniem działalności gospodarczej, składa jednocześnie zapewnienie o spełnieniu wszystkich warunków wymaganych - w obowiązujących przepisach - do prowadzenia takiej działalności gospodarczej. Nie ulega wątpliwości, że wymagany poziom staranności obejmuje zbadanie przedstawionych - w toku zawieranych transakcji - dokumentów w aspekcie ich prawidłowości i powinności dostrzeżenia wad, usterek, czy niedokładności przedkładanej dokumentacji. M. G. dopuściła się przerobienia dokumentów

polegającego na nadaniu im innej, niż pierwotna treść, mającej dowodzić, że zbywane urządzenie stanowi jej własność. Tak spreparowany dokument został wprowadzony do obrotu prawnego, a pozwany [...] Fundusz [...] był tylko jednym z kontrahentów M. G., który nie rozpoznał, że dokument ten jest imitacją. Skarżący nie twierdził i nie wykazywał, że przerobienie dokumentu było łatwo dostrzegalne lub dostrzegalne. Dokonując zatem oceny miernika staranności należy uwzględnić, że podrobiony dokument był adresowany do kontrahenta i właśnie jego miał zmylić. Postawienie zatem zarzutu o ujemnym zachowaniu się strony uczestniczącej w transakcji, w której dokument ten został wykorzystany prowadziłoby do egzekwowania wymagań praktycznie niewykonalnych w stosunku do osób nie będących fachowcami z dziedziny badania pisma lub dokumentów. Omawiany miernik postępowania, którego istota tkwi w zaniechaniu dołożenia staranności nie może być formułowany na poziomie obowiązków nie dających się wyegzekwować, oderwanych od doświadczeń oraz uwzględniających reguły zawodowe i konkretne okoliczności a także - jak tego wymaga art. 355 § 2 kc - typ stosunków. Wymagania zawarte w tym względzie w kasacji są nawet w grupie badanych stosunków (art. 355 § 2 kc) zbyt daleko idące i praktycznie w obrocie gospodarczym niewykonalne.

Reasumując stwierdzić należy, że w ustalonych okolicznościach faktycznych tej sprawy, porównanie ustalonej przez Sądy niższych instancji staranności dołożonej przez stronę pozwaną z wymaganą starannością nie pozwala na uwzględnienie kasacji opartej na przytoczonej podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego (art. 355 § 2 i 415 w zw. z art. 416 kc). Brak usprawiedliwionej podstawy prowadzi do oddalenia kasacji (art. 393¹² kpc) i rozstrzygnięcia o żądanych kosztach postępowania za instancję kasacyjną (art. 393¹⁹, 391 i 108 § 1 w zw. z art. 98 § 1 i 3 kpc). Z powyższych przyczyn orzeczono jak w sentencji wyroku.

aw
jb.